

***Omaishoito kunnan strategiassa:
Halikon kunnan
strategiatyöskentely***

Simo Paasilta

Omaishoidon tukeminen

– strategisesti viisasta -seminaari

24.11.2009

Kunnanjohtaja nimesi 24.2.2005 työryhmän valmistelemaan kuntaan uuden vanhustenhuollon strategian.

Strategian tekeminen alkoi maaliskuussa 2005 ja se valmistui huhtikuussa 2006. Työryhmä kokoontui työstämään sitä neljatoista kertaa. Strategian työsti projektipäällikkö Aino Ukkola Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta.

Työryhmään kuuluivat

kunnasta:

Kunnanjohtaja, puheenjohtaja
sosiaalijohtaja
talousjohtaja
avohuollon ohjaaja
vanhainkodin osastonhoitaja
sosiaalitoimen toimistosihiteeri, sihteeri

yhteistyökumppaneista:

toiminnanjohtaja, Halikon vanhustenkotiyhdistys ry
hallintoylihoitaja, Salon seudun ktt ky
vanhustenhuollon ylilääkäri, Salon seudun ktt ky
projektisihteeri Matti Mäkelä, Omaiset ja Läheiset liitto

Työtä ohjasi kunnanhallituksen 18.4.2005 nimeämä **ohjausryhmä**, joka kokoontui arvioimaan ja ohjaamaan strategiaa kolme kertaa. Ohjausryhmään kuului:

Viisi kunnanvaltuuston jäsentä
Sosiaalilautakunnan puheenjohtaja
vanhusneuvoston edustaja
Halikon seurakunnan sosiaalityöntekijä
tekninen johtaja
liikunta- ja nuorisotoimenjohtaja

HALIKON VANHUSTENHUOLLON STRATEGIA 2005 – 2015

Kaiken ikäisillä ihmisillä on mahdollisuus omaehtoiseen elämiseen ja asumiseen Halikossa. Vanhusten itsenäistä suoriutumista tukee ja hoidon tarpeeseen vastaa monipuolinen, joustava ja saumaton palvelukokonaisuus.

1. AJANMUKAINEN OMAISHOITO

Omaishoitoa tuetaan palveluin ja rahallisesti.

ESTEETÖN JA TURVALLINEN YMPÄRISTÖ

Kaavoituksessa ja rakentamisessa otetaan huomioon ihmisten erilaiset tarpeet eri elämänvaiheissa.

LAAJAT MAHDOLLISUUDET OSALLISTUA JA VAIKUTTAA

Kulttuuri-, sivistys-, liikunta- ja vapaa-ajan toimintaa on kaiken ikäisille.

OMAEHTOINEN ASUMINEN JA ELÄMINEN HALIKOSSA

2. JOUSTAVA KOTIPALVELU

Tuetaan tiiviissä yhteistyössä asumista ja itsenäistä suoriutumista mahdollisimman pitkään.

3. INHIMILLINEN LAITOSHOITO

Turvataan viimesijainen ja mahdollisimman kodinomainen hoitomuoto.

VOIMAVAROJA YLLÄPITÄVÄ PALVELUASUMINEN

Erityisesti dementoituville tai heikkokuntoisille on asumismuotoja kodin ja laitoshoidon välimaastossa hoidon tarpeen mukaan.

Omaishoito osaksi palvelujärjestelmää

Omaishoidon roolia voidaan korostaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteessa näkemällä omaishoito merkittävänä julkisten sosiaali- ja terveystalouden tarpeen ehkäisijänä tai korvaajana. Tämä edellyttää omaishoidon rahallista tukemista, jonka kaltaisen arvovalinnan tueksi voidaan miettiä mitä omaishoitoon sijoittamisella saadaan:

Inhimillisyyttä

- mahdollistetaan kotona tapahtuva hoito suuremmalle väestöryhmälle.
- turvataan kotona tapahtuvan hoidon ja huolenpidon laatua.
- lisätään omaishoidon työn arvostusta ja tasa-arvoa.
- annetaan meille kaikille enemmän elämänuskoa selviytyä hoito ja huolenpitotilanteissa esim. vanhuudessa.

Taloudellisuutta

- omaishoidon kattavuutta kasvattamalla ehkäistään ja korvataan avopalveluiden ja laitoshoidon tarvetta ja hallitsematonta kasvua väestön ikääntyessä.
- pysyvät ja ajoittaiset laitossijoitukset siirtyvät myöhemmiksi (laitospaikan hinta Halikossa noin 36 500 euroa/vuosi)
- vältytään julkisilta hoitopalvelujen laajentamisilta eli vaikutetaan menojen kasvuun vähentävästi.

Omaishoidon turvin hoidetaan entistä huonokuntoisempia ihmisiä kotona. Karkeasti voidaan arvioida, että Halikossa kunnallisen omaishoidon avulla saatu laskennallinen nettosäästö laitoshoitokuluista olisi noin 620 000 euroa vuonna 2005.

Laskelmassa oletetaan, että hoitopäivän nettohinta on 100 euroa ja arvioidaan, että 70 % omaishoidettavista olisi laitoshoidossa ilman omaishoitajaa.

Yhden laitostasaisen omaishoidossa hoidettavan nettokustannukset kunnalle ovat noin 7000 euroa vuodessa.

Strategian seuranta

Strategian toteutumista arvioidaan vuosittain kunnan tulosseminaarissa. Tarvittaessa strategiaa tarkistetaan tai sovitaan tarkistamisen aikataulusta.

Kehitetään vanhustenhuollon kustannuslaskentaa ja -seuranta.

Taloudellisen vaikuttavuuden ja tehokkuuden arviointia kehitetään.

Tehdään kustannuserittelyt koko konsernissa.

Johtopäätökset ja esitykset

Halikon kunnan vanhustenhuollon visio omaehtoisesta elämästä ja asumisesta asettaa nykyisen vanhustenhuollon palvelurakenteen haasteiden eteen.

Visiossa sanotaan, että vanhusten itsenäistä suoriutumista tukee ja hoidon tarpeeseen vastaa monipuolinen, joustava ja saumaton palvelukokonaisuus.

Pyrittäessä todellisiin vaikutuksiin on eri vanhustenhuollon palveluissa tehtävä samanaikaisesti toisiaan tukevia muutoksia ja panostuksia. Strategisesti on päädytty etupainotteiseen panostamiseen eli vanhustenhuollon resursseja lisätään tuntuvasti aloittaen jo vuonna 2006.

Ihannetilanne on, että jokainen voi asua kotona mahdollisimman kauan. Elämä on henkisesti, sosiaalisesti ja fyysisesti vireä ja mahdollistava. Kun ihminen tarvitsee hoitoa, niin hoidon porrastuksen tulee olla toimiva ja tehokas.

Jotta edellä kuvatuinen tilanne toteutuisi Halikossa, on vanhustenhuollon kehittämiseksi asetettu painopistealueiksi palvelujen osalta omaishoidon ajanmukaistaminen, joustavaan kotipalveluun panostaminen (sisältäen kunnallisten kotipalveluiden resurssien lisääminen ja kotiin ostettavien palveluiden monipuolistaminen) sekä hoivatasoisen hoidon riittävyyden varmistaminen.

Strategiassa esitetään yhteensä 15,5 uuden työntekijän palkkaamista Halikon vanhustenhuoltoon strategiakaudella 2006 – 2015. Strategian toteutumista seurataan vuosittain. Strategian onnistuminen vaatii poliittisen johdon sitoutumista tavoitteisiin. Viimevuosien aikana vanhustenhuollon kustannukset ovat olleet vuosittain noin 10 prosenttia kunnan kokonaiskustannuksista

Strategiassa esitettävien toimenpiteiden avulla pyritään hillitsemään vanhustenhuollon kustannusten nousua pitkällä tähtäimellä. Erityisesti terveydenhuollon kustannusten alentamiseen pyritään lyhentämällä odotusaikoja oikeaan hoitopaikkaan. Vanhustenhuollon lähipalveluiden kehittämällä ei voida vaikuttaa kovinkaan paljon erikoissairaanhoidon kustannuksiin, koska erikoissairaanhoidon palveluita käyttävät kaiken ikäiset. Tavoitteena on kuitenkin, että erikoissairaanhoidosta pääsee jatkohoitoon terveyskeskukseen nopeasti, kun vanhusten pitkäaikaishoitoa ja tilapäishoitoa järjestetään enemmän kunnan omassa palvelutuotannossa.

Sairaanhoitopiirin tammikuun 2006 tilastojen mukaan halikkolaiset odottivat erikoissairaanhoidossa jatkohoitopaikkaa 23 hoitopäivää. Alustavasti on kaavailtu vuoden 2007 alusta käyttöön otettavan niin sanotun sakkomaksun suuruudeksi 500 euroa vuorokaudessa. Tavoitteena on, ettei synny jonotuspäiviä erikoissairaanhoidossa. Jos tammikuun 2006 tilanteen mukainen säästö saataisiin jokaiselta kuukaudelta vuonna 2007, säästö olisi yhteensä 138 000 euroa vuodessa.

OMAISHOIDONTUKI

Tiiviissä yhteistyössä tuetaan asumista ja itsenäistä suoriutumista mahdollisimman pitkään.

Tavoite, josta on valittu 1. vaihtoehto	Toimenpiteet	Vastuu- ja toimijatahot Arvioidut vaikutukset
<p>1. Ihannetavoite: Omaishoidon kattavuus nostetaan valtakunnallisen suosituksen tasolle eli 8 prosenttia yli 75-vuotiaista kattaen kaikki omaishoidon ryhmät. Tavoitteena on edistää voimakkaasti omaehtoista kotona asumista ja hoitoa tukemalla sosiaalista verkostoa ja mahdollistamalla riittävät ja kattavat ostopalvelut Asiakkaan maksukyvyn mukaan.</p>	<p>Omaishoidon tukea saa tällä hetkellä 15 yli 75-vuotiaan omaishoitajaa eli kattavuus on 2,4 %. Kattavuusprosenttia kasvatetaan tasaisesti, siten että vuonna 2010 ollaan 6,2 prosentissa ja vuonna 2015 kahdeksassa prosentissa. Valtakunnallinen tavoitevuosi on 2012. Tämä tarkoittaa vuosina 2006 – 2010 viittä uutta omaishoidettavaa vuodessa ja vuosina 2011 – 2015 neljää uutta omaishoidettavaa vuodessa. Kokonaiskustannus vuonna 2015 on noin 778 000 (omaishoidon tuki noin 478 000) euroa vuodessa.</p> <ul style="list-style-type: none">➔ Opastetaan ja tiedotetaan tukimahdollisuudesta entistä voimakkaammin. Tuetaan omaishoitoa rahallisen tuen lisäksi palveluilla. Omaishoitajia tukee ja ohjaa muun muassa palvelujen hakemisessa palveluohjaaja (yhdyshenkilö).➔ Palveluohjaus on tavoiteltavaa tehdä seutukunnallisesti. Tämä edellyttää yhteisen omaishoidon kriteeristön tekemistä seudulle.➔ Toimintakyvyn arvioimiseksi kehitetään arviointimallia valtakunnallisessa omaishoidonkehittämishankkeessa. Arviointimalli täydentää nykyistä RAVA -indeksiä. Halikon kunta osallistuu tähän pilottikuntana.	<p>Päävastuullinen on <u>kunnan sosiaalitoimi</u>. Seudullisesti yhtenäiset myöntämisperusteet vahvistetaan vuonna 2006. Kunta järjestää omana toimintana, seutukunnallisena yhteistyönä tai ostamalla yhdyshenkilötoimintaa esimerkiksi Salon seudun Omaiset ja Läheiset ry:ltä tai Halikon vanhainkotiyhdistykseltä. -> Palveluohjaus auttaa niin asiakkaita kuin henkilökuntaakin löytämään oikeat palvelut. Tehokkuus paranee. Palvelut auttavat omaishoitajia jaksamaan hoitotyössä. -> Laitoshoidon tarve lyhenee. Halikon kunta, Hyvä ja laadukas omaishoito -kehittämishanke (STM)</p>